

Magyarország Alkotmánybírósága

1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

Elektronikusan a Dunakeszi Járásbíróság útján előterjesztve

Tisztelt Alkotmánybíróság!

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG		
Ügyszám: IV/ 0 1 8 5 1 - 0 / 2023		
Érkezett: 2023 AUG 31.		
Érkezés módja		
☒ POSTÁN	☐ @	EGYÉB:
Példány: 1	Melléklet: 3	Kezelőiroda: 2

[redacted] Indítványozó) jogi

képviselőm, a Kollarics Flóra Ügyvédi Iroda (eljáró ügyvéd: dr. Kollarics Flóra; [redacted])

[redacted] ügyvédi meghatalmazás I/1. szám alatt mellékelve)

útján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria Pfv.I.21.277/2022/10. számú felülvizsgálat tárgyában hozott végzését (I/2. szám alatt mellékelve), az alapul fekvő Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.571/2022/6. számú jogerős másodfokú ítéletét (I/3. szám alatt mellékelve) és Dunakeszi Járásbíróság 7.P.20.836/2019/78. számú elsőfokú ítéletét (I/4. szám alatt mellékelve), mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 43. § alapján megsemmisíteni szíveskedjék.

A kérelem anyagi jogi alapja Magyarország Alaptörvényének XXVIII. cikk (1) bekezdése (bíráshoz való jog, indokolt döntéshez való jog és fegyverek egyenlősége, valamint *contra constitutionem*nek minősülő *contra legem* jogalkalmazás) és XXVIII. cikk (7) bekezdése (jogorvoslathoz való jog).

A kérelem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Abtv. 27. §-a és 43. § (1) és (4) bekezdései, amely alapján az Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés(ek) Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisítheti az(oka)t, amennyiben az(ok) Alaptörvénnyel ellentétes(ek).

A jelen panasz alapjául szolgáló eljárást a Kúria Pfv.I.21.277/2022/10. számú felülvizsgálat tárgyában hozott végzése zárta, így **valamennyi jogorvoslatot kimerítettem**. Itt kívánok rámutatni, hogy jelen panasz egyrészt a kúriai végzés ellen irányul, amely olyan, **az eljárást befejező egyéb döntésnek** minősül, **amely érdemben vizsgálta a felülvizsgálati kérelmemet** (ld. lentebb a tények körében előadva az érdemi vizsgálat megtörténtét mutató eljárási cselekményeket). Másrészt a visszautasítás oka nem határidő mulasztás, vagy hiánypótlásnak nem eleget tevés – amely objektíve a kérelmezőnek felróható esetek a t. Alkotmánybíróság korábbi gyakorlatában kizárták a panasz benyújtásának a lehetőségét –, hanem az, hogy a Kúria a másodlagos felülvizsgálati kérelmemet figyelmen kívül hagyta, arról nem rendelkezett, nem vizsgálta (szintén részletesen kifejtve lentebb). Ezért kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a végzés „visszautasító” rendelkezése ellenére a panaszsomat befogadni és vizsgálat tárgyává tenni szíveskedjék, mert az valójában egy a Kúria által befogadott, érdemi vizsgálatra kitűzött felülvizsgálati indítvány nyomán került meghozatalra. Ezzel összefüggésben kérem továbbá, hogy az alapul fekvő ítéletek kapcsán kifejtettek vizsgálatát is megfontolás tárgyává szíveskedjenek tenni. E körben – noha ismert a t. Alkotmánybíróság gyakorlata utóbbi indítványok esetleges elkesztettségének vonatkozásában –, amennyiben a Kúria legalább formálisan eleget téve felsőbbíráskodási kötelezettségének figyelmet szentel a másodlagosan előadott felülvizsgálati kérelmemnek, és azt pozitívan bírálja el (amelyre a t. Alkotmánybíróság döntése alapján továbbra is lehetősége nyílik), a jogerős döntésben konzervált alapjogsérelmeim is reparálásra, illetőleg kompenzálásra kerülhetnek. A jelen panaszban előadottak tehát szoros kihatással vannak az alapul fekvő döntésekre is, amelyek a lentebb előadottak szerint szintén bővelkednek alkotmányossági problémákban.

A **személyes érintettségemet** igazolja, hogy felperes voltam az ügyben.

A Kúria végzése 2023. június 13. napján kelt, tehát az Abtv. 30. § (1) bekezdése és az Alkotmánybíróság Ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 28. § (2) bekezdése alapján az alkotmányjogi panasz mindenképpen **határidőben** kerül benyújtásra annak mai napon, az elsőfokon eljáró bíróság útján elektronikus úton történő előterjesztésével.

A panasz hangsúlyozottan nem ütközik az ún. **negyedfokú jogorvoslat tilalmának** elvébe, a beadványban foglaltakat semmiképpen nem lehet ekként értelmezni, az egyértelműen ellentétes lenne az előadásainkkal és azok szándékolt tartalmával, mely tehát nem „önmagában” támadja a bírói döntést, hanem a fentiekben már jelzett és a továbbiakban részleteiben kifejtendő alkotmányjogi kontextusban. E körben külön hivatkozom arra, hogy a t. Alkotmánybíróságtól nem a perbeli tények és a bizonyítás eredményének felülbírálatát kérem, hanem annak megállapítását, hogy **az eljáró**

bíróságok a bizonyítás lehetőségétől megfosztottak ezt a jogorvoslati szinten is konzerválva, továbbá, hogy mind az alsóbb fokú bíróságok, mind pedig a Kúria megsértette a bírósághoz forduláshoz való jogomat azzal, hogy a perbe vitt jogvitámat és kérelmeimet a maguk teljességében nem bírálták el (kereseti kérelmeim, illetőleg felülvizsgálati kérelmeim az eljárási szabályok kógens előírásai ellenére nem kerültek maradéktalanul elbírálásra). A *contra legem* jogalkalmazás – amely jelen esetben *contra constitutionem*nek is minősül egyidejűleg – pedig oda vezetett, hogy a Kúria nem vett tudomást a másodlagos kérelemről, arról nem rendelkezett, mivel csak a neki kedvező részét alkalmazta az egyebekben kikristályosodott bírói gyakorlatnak; a másodlagos kérelemről oly mértékben megfeledkezve, hogy azt még csak említés szintjén sem emeli be a végzésébe.

Előbbieken túl a szakági szabályok alkalmazásának, értelmezésének – negyedfokú jogorvoslat tilalmába nem ütköző – felülvizsgálata kapcsán a 34/2017. (XII. 11.) AB határozat rögzíti: [...] az Alkotmánybíróság feladata, hogy az Alaptörvény védelmének legfőbb szerveként őrködjön a szakjogi értelmezések alkotmányossága fölött, és szükség esetén **kijelölje az értelmezés követendő irányát vagy alkotmányos határait**. Erre irányuló alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói **döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja**, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. E tekintetben a panasz az Alaptörvény 28. cikkének érvényesítésére szolgáló jogintézmény, amely szerint a bíróságok a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. **A bíróságoknak a szakjogi szabályok engedte értelmezési mozgástéren belül kell érvényre juttatniuk a releváns alkotmányossági követelményeket** {vö. 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]–[18]}. Az Alkotmánybíróság **alkotmányossági felülvizsgálata ehhez képest az Alaptörvényben foglalt alapjogi szempontok érvényesülésének végső kontrollja**. Egyrészt a rendes bíróságoknak az alkalmazott jogszabályok szakjogilag helyes és törvényes értelmezésére fókuszáló ítélkező munkájához képest **az Alkotmánybíróság alaptörvénybeli feladata kifejezetten az alkotmányossági követelmények kiemelése és érvényesítése**. Másrészt míg a bíróságok a jogszabály engedte értelmezési mozgástér határait nem léphetik át, addig az Alkotmánybíróság az alkalmazott norma alkotmányossági hibáit vagy hiányosságait is orvosolhatja. Ezzel összefüggésben **az Alkotmánybíróságnak arra is lehetősége van, hogy az egyébként a jogszabályokból kiolvasható szakjogi értelmezéseket alkotmányos követelményekkel terelje az Alaptörvénnyel összhangban álló irányba**.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „**alapvető alkotmányjogi jelentőségű**” (Abtv. 29. §) a következők miatt. Az alkotmányjogi panasszal támadott bírósági eljárásban a Kúria nem bírálta

el valamennyi felülvizsgálati kérelmemet, mindamellett, hogy a felülvizsgálati kérelmemet azzal az indokkal utasította vissza a felülvizsgálati tárgyalás kitűzését követően, hogy az határozott kérelmet nem tartalmaz az elsődleges kérelem tekintetében. A másodlagos felülvizsgálati kérelmemről a Kúria végzésében hallgat. Különösen sérelmes, hogy a Kúria az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmének megérkezését és a felülvizsgálati tárgyalás kitűzését követően – a tárgyalás megtartása nélkül – határozott. Emellett a perbe vitt jogaimat már az alapeljárásban nem vizsgálta kimerítően az első- és másodfokú bíróság, amikor kereseti kérelmeimet – azok eshetőleges jellegére tekintet nélkül – nem vonták azok sorrendjében az eljárás fókuszába és nem rendelkeztek mindegyikről maradéktalanul. A jelen alkotmányjogi panasz tárgyává tett bírósági ítéletek téves alapjogértelmezésen alapulnak, a tisztességes eljárás alapjogi garanciáit pedig teljességgel mellőzték, a bírói gyakorlat korrekciója így a kiemelt alapjogi ügyben önmagában megalapozza az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés feltételét. Alkotmányjogi panaszom alapvető jelentőséggel bír azon okból is, hogy abszolút jogom szenvedett sérelmet a rendesbírói eljárás során, így kiemelt alapjogi védelem szükséges.

Az Abtv. 52. § (5) bekezdése értelmében kérem az **adataim zártan kezelését**.

Az alkotmányjogi panaszom indokául előadom az alábbiakat.

Az Alaptörvény megsértett rendelkezései

XXVIII. cikk (1) bekezdés

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

XXVIII. cikk (7) bekezdés

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

I. Tények

1. Az alábbiakban előadott tények kapcsán kifejezetten rögzítem, hogy azokat abban a mértékben tartom szükségesnek előadni, amely lehetővé teszi a t. Alkotmánybíróság számára a fent megjelölt, alább részletesen kimutatott alapjogsérelmek vizsgálatát. A tények és helyenként az általam előadott jogi érvek részletesebb bemutatásával ugyanakkor semmiképp nem az a szándékom, hogy azokat a t. Alkotmánybíróság (felül)vizsgálja.

2. 2019. október 21. napján kelt keresetlevelemmel (I/5. szám alatt mellékelve; az eredeti, általam aláírt példány az alapügy iratai között fellelhetők) kötelesrész iránti igényemet kívántam érvényesíteni néhai édesapám törvényes örököseként édesanyámmal, a végrendeleti örökösrel mint alperessel szemben. Ezen keresetemben két kereseti kérelmet terjesztettem elő eshetőlegesen: elsődlegesen az engem a Ptk. 7:75. § és 7:82. § alapján illető kötelesrész kiadására kértem kötelezni az alperest, másodlagosan – abban az esetben, amennyiben a bíróság az elsődleges kérelmet nem találja megítélhetőnek – ajándék visszakövetelése iránti kérelmet terjesztettem elő. Az egyes kereseti kérelmekben közös volt azok iránya/tárgya, a hagyaték állagába tartozó vagyonelemek. Az eltérő jogalapot az támasztotta alá, hogy elsődlegesen törvényes örököse voltam a néhainak, másodlagosan pedig a hagyatéki eljárás során – az akkor még felhőtlen családi viszonyra tekintettel – nem jeleztem, hogy érvényesíteni kívánom a kötelesrész iránti igényemet, ekként édesanyám a nekem járó hányadot ellenérték nélkül megszerezte.

3. 2020. április 3. napján – immáron jogi képviselővel eljárva – keresetváltoztatással egybeszerkesztett válasziratot (I/6. szám alatt mellékelve) terjesztettem elő a Dunakeszi Járásbíróság előtt 7.P.20.836/2019. szám alatt folyamatba tett perben. A benyújtott iratomban új elsődleges kereseti kérelemként előterjesztettem, hogy a bíróság állapítsa meg, a hagyatéki eljárás során (nem) tett nyilatkozatom érvénytelen – ti. nem mondtam le a kötelesrész iránti igényemről. Ezzel összefüggésben kértem annak megállapítását is, hogy a hagyatékátadó végzés érvénytelen, a kötelesrészre jogosult vagyok. Ezen megállapítások jogkövetkezményeként kértem az alperest a köteles rész kiadására kötelezni. Ezen iratban nem álltam el a korábban másodlagosként előterjesztett, ajándék visszakövetelésétől sem, mint eshetőleges kereseti kérelmemet továbbra is fenntartottam.

4. Végezetül, 2021. április 8. napján előterjesztett keresetváltoztatásommal (I/7. szám alatt mellékelve) pontosítottam, illetőleg kiterjesztettem az elsődleges kereseti kérelmem jogi alapját és ténybeli megalapozását. A hagyatéki végzés mellett a hagyatéki jegyzőkönyvre is kiterjedően kértem az

érvénytelenség megállapítását és több, az eljárás szabályosságát sértő jogszabályi megjelöléssel is éltem (ezek pontos ismertetésétől az alkotmányossági vizsgálat absztrakciós szintjére figyelemmel eltekintek).

5. A Dunakeszi Járásbíróság 7.P.20.836/2019/78. számú ítéletével a keresetemet elutasította. Az elsőfokú döntés rögzíti, hogy a PK 262. számú állásfoglalás szerint a hagyatéki eljárás, illetőleg a peres eljárás – mindegyik a maga jogorvoslati lehetőségével – külön szabályok alá tartozik. [...] Nincs tehát helye annak, hogy a bíróság peres eljárás során hozott határozattal a hagyatékátadó végzést hatályon kívül helyezze. Megjegyzem, ilyen irányú kérelmet – ti. hatályon kívül helyezésre irányulót – egyáltalán nem terjesztettem elő. Rögzíti továbbá, hogy nincs lehetőség az eljárás érvénytelenségének megállapítását kérni, így álláspontja szerint nincs helye az elsődleges kérelmemnek. Nem tér ki ugyanakkor arra az – elsőfokú ítéletben is rögzített – elemre, hogy az érvénytelenségből fakadó jogkövetkezményre irányult az elsődleges kérelmem és hogy ezt miért nem tartja vizsgálhatónak.

6. A másodlagos kérelmem tekintetében a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a jognyilatkozat megtámadása jogalapjaként megjelölt akarati hiba – tévedés, illetve megtévesztés – a jelen esetben nem áll fenn. A bíróság rámutatott, hogy a BH1985.59. számú eseti döntés szerint a törvényes örökösnek a hagyatéki eljárás során tett az a nyilatkozata, amely szerint a más javára alkotott végrendeletet érvényesnek fogadja el és köteles rész iránti igényt sem érvényesít, tartalmában a végrendelet megtámadásának jogáról és a köteles részről való lemondásnak minősül. Nem reagált ugyanakkor az elsőfokú bíróság arra az – okirattal igazolt – tényre, hogy nem hangzott el nyilatkozat tőlem arra, hogy lemondanék a köteles részről és nem érvényesíteném az igényemet. Becsatolásra került az elsőfokú eljárásba a hagyatéki tárgyalási jegyzőkönyv (I/8. szám alatt mellékelve), amely nyilatkozatot nem csak részemről, de a többi törvényes örökös részéről sem rögzít, holott a joglemondás a Ptk. vonatkozó szabályai szerint kizárólag kifejezett nyilatkozattal történhet(ett volna).

7. Harmadlagos kérelmem vonatkozásában az ajándékozás mint jogügylet tartalmi kellékei hiánya miatt nem találta megítélhetőnek a keresetemet a bíróság.

8. Az elsőfokú döntéssel szemben fellebbezéssel (I/9. szám alatt mellékelve) éltem, amelyben részletesen rámutattam az egyes anyagi- és eljárásjogi jogszabálysértésekre, amely az ítéletet megalapozatlanná tesz. Jelen panasz szempontjából releváns elemek ezek közül, hogy a PK 262. számú állásfoglalás alkalmazásának a joggyakorlattal szemben nem lett volna helye; hogy az 1985-ös évben született BH meghozatala óta új Ptk. van hatályban, amely indokolttá tette volna, hogy az

elsőfokú bíróság ítéletében számot adjon a változásokról és – ha az álláspontja szerint erre van lehetőség – a régi Ptk. alatt elfogadott határozat jelen ügyre történő alkalmazásának feltételeiről. Hangsúlyoztam, hogy több olyan bizonyítási indítványomat is lesöpörte a fórum, amely a kereseti kérelmeim alátámasztására irányultak, ám ezekről érdemi indokot nem adott az ítéletben.

9. Rámutattam, hogy jogellenesen értékelte – az egyébként meg sem tett – nyilatkozatomat joglemondó nyilatkozatként és hogy az általa is rögzítetten érvényes közokirattal szemben fogadott el az ügyben érdekelt és elfogult tanúvallomást ezen megállapításának alátámasztására (ti. velem rossz viszonyban lévő testvérem tanúvallomását helyezte szembe a hagyatéki jegyzőkönyv objektív, közokirati tartalmával, ám ennek indokát nem adta). Fellebbezésemben rámutattam, hogy elmulasztotta megindokolni az elsőfokú bíróság, hogy mire alapozta annak elvetését, hogy miért nem alkalmazta a Ptk. kötelesrész természetben történő kiadására megengedett két lehetőséget.

10. Elmulasztotta megindokolni továbbá a bíróság azt is, hogy mely ténybeli alapon állapította meg azt, hogy ajándékozási szerződés nem jött létre, illetve az ajándékozás tekintetében az alperes nem tett elfogadó nyilatkozatot, amelynek azért is van különös jelentősége, mert az Itv-ből és a (konkrét BH-kal) hivatkozott joggyakorlatból, jogi és ténybeli szempontból is megalapozottan levezettem az ajándékozás tényét. Ezzel összefüggésben különösen sérelmeztem azt a fentebb már említett tényt, hogy az elsőfokú bíróság – „elegendő adat” rendelkezésre állására hivatkozva – jogsértő módon mellőzte a Budapesti Rendőr-főkapitányság IV. kerületi Rendőrkapitányság 01040/651/2019.bü számú iratai beszerzésére irányuló bizonyítási indítványát, valamint a [REDACTED] ügyvéd által írt e-mailek becsatolására irányuló bizonyítási indítványát, miközben az e-mailek perdöntő okirati bizonyítékként szolgáltak volna arra, hogy az alperes mely módon (ajándékozási szerződés útján) kívánta biztosítani számomra a hagyatékából a megállapodás szerinti vagyonelemeket.

11. A fellebbezésem nyomán eljáró Budapest Környéki Törvényszék az elsőfokú döntést – tényállásbeli apró korrekciókkal és a perköltséget érintő változtatással, eltérő jogi minősítéssel – helyben hagyta 3.Pf.20.571/2022/6. számú ítéletével. Megállapította, hogy az elsőfokú bíróság a szükséges bizonyítási eljárást lefolytatta, annak anyagát helyesen, okszerűen mérlegelte. Rögzítette ugyanakkor, hogy tévedett az elsőfokú bíróság, amikor érdemben bírálta el az elsődleges kereseti kérelmemet, mivel álláspontja szerint a Pp. 172. § (3) bekezdésére tekintettel nem álltak fenn a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei.

12. A jogerős döntéssel szemben határidőn belül a Kúriához fordultam felülvizsgálati kérelemmel (I/10. szám alatt mellékelve). Az indítványom kettős volt: elsődlegesen hatályon kívül helyezését és új ítélet meghozatalát kértem a Kúriától, másodlagosan pedig hatályon kívül helyezést és az alsóbb fokú bíróságok új eljárásra kötelezését. Mindkét kérelmemet ugyanazon jogszabályhelyek megsértésére alapítottam, kiemelve, hogy a másodlagos kérelem alapja olyan eljárásjogi szabálysértés lehet, amely nem teszi lehetővé a Kúria saját döntésének meghozatalát. A két kérelem egymást követően vagylagosan került előterjesztésre, ez egy bevett eljárási gyakorlat arra az esetre, ha a Kúria a jogszabálysértések súlyát illetően saját döntési lehetőségeit másként értékelné, mint a felülvizsgálatot indítványozó peres fél. Amennyiben tehát a Kúria a jogszabálysértő ítéleteket saját, un. reformatórius hatáskörben nem tudta „helyre tenni”, úgy alappal – a Pp. eljárási szabályaira figyelemmel – bízhattam abban, hogy a másodlagos, kasszatórius jogkör gyakorlására irányuló kérelmem szintén vizsgálat tárgyát képezi és a hatályon kívül helyezés lehetőségét érdemben megfontolja a legfelsőbb bírói fórum.

13. Jelen panasz szempontjából releváns, felülvizsgálati hivatkozásaim a következőkben foglalhatók össze előre bocsátva, hogy azok mind az első-, mind pedig a másodfokú bírósági döntésre irányadóak.

14. Az ítéletek a Ptk. 6:8 § (3) bekezdésében írt rendelkezéssel – a jogról lemondó nyilatkozatok kiterjesztő értelmezésének tilalmával – nyilvánvalóan ellentétesek, ekként súlyosan jogszabálysértő döntést hoztak az eljáró bíróságok akkor, amikor azt állapították meg, hogy a kötelesrészi igényemről lemondtam.

15. Azon okból is rámutattam a az első- és másodfokú bíróság ítéleteinek jogszabályba ütköző jellegére, hogy jogszabálysértő módon figyelmen kívül hagyták, hogy a kötelesrészről nem lehet lemondani, mivel a Ptk. öröklési szabályai alapján az örökséget legfeljebb visszautasítani lehet, a lemondás pedig – a Ptk. 7:7. § (1) bekezdésének, illetve a kötelesrész tekintetében a 7:9. § (1) bekezdésének megfelelően kizárólag az örökhagyó életében és kizárólag az örökhagyóval kötött írásbeli szerződésben gyakorolható (másodfokú ítélet [70] pontja).

16. A jogerős ítélet emellett súlyosan megsértette a Pp. azon szabályát, hogy a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van, illetve azon kötelezettségét, mely szerint a bíróság a perkoncentráció érvényesülése érdekében az e törvényben meghatározott módon és eszközökkel hozzájárul ahhoz, hogy a felek eljárási

kötelezettségeiket teljesíthessék (másodfokú ítélet [79] pontja). Ez a jelen panasz szempontjából kifejezetten releváns hivatkozás részéről.

17. A perben eljáró bíróság ítélete az abban megállapított tényállásra is tekintettel nyilvánvaló logikai hibában szenved, nyilvánvalóan ésszerűtlen, illetve megfelelő indokolás hiányában nyilvánvalóan önkényes. Az ítélet a bizonyítékok egybevetésének elmaradása, az indokolási kötelezettség hiánya miatt téves, indokolatlanul leszűkített vizsgálaton alapulva jogszabálysértő, továbbá olyan jogi álláspontot tartalmaz, mely ellentétes a jogszabályokkal (másodfokú ítélet [71], [78] és [82] pontjai).

18. Hivatkoztam rá, hogy a másodfokú bíróság megsértette a Pp. 323. § (2) bekezdésében írt azon követelményt, hogy a közokiratot az ellenkező bizonyításáig valódinak kell tekinteni, emellett – erre irányuló indítvány ellenére – elmulasztotta az okirat kiállítóját nyilatkozattételre felhívni az okirat valódisága, e körben különösen a bíróság által jogsértő módon joglemondó nyilatkozatnak minősített (kötelesrész igényre vonatkozó) ténymegállapítás jegyzőkönyvbe foglalásának konkrét körülményei tekintetében.

19. Ismét rámutattam, hogy a PK 262. sz. állásfoglalással kapcsolatban egyébként is megállapítható, hogy jogszabálysértő módon alkalmazta mind az első- mind a másodfokú bíróság jelen perben az érvénytelenség megállapítására az alperes által ellenkérelmében hivatkozott PK 262. számú állásfoglalás rendelkezéseit, mivel az kizárólag „megváltoztatás” és „hatályon kívül helyezés” tárgyában határoz meg tilalmat, az érvénytelenség megállapítása körében azonban nem.

20. Tekintettel arra, hogy a bíróság az érvénytelenség vizsgálatának elvetését ezen PK 262. sz. állásfoglalásra alapította, ítélete e vonatkozásban a fentiek alapján is törvénysértő és megalapozatlan, emellett szándékosan figyelmen kívül hagyta a PK 262. azon részét, amely a „perben utóbb is érvényesíthető” esetleges öröklési igényt bírói döntéshez köti, amely éppen megfelel az általam előterjesztette jogcselekményeknek, nevezetesen, hogy az igényemet éppen jelen perben kívántam bírói döntés útján érvényre juttatni. (másodfokú ítélet [67] pontja)

21. A Kúria a felülvizsgálati kérelmem beérkezését követően annak előzetes vizsgálata során arra következtetett, hogy van helye a felülvizsgálati eljárás lefolytatásának. Erre utal az a perbeli cselekmény is, hogy idéző végzésében (I/11. szám alatt mellékelve) 2023. július 11. napjára tárgyalás tartásáról rendelkezett, az alperest pedig felülvizsgálati ellenkérelem beterjesztésére hívta fel. Ezt a cselekményt

ugyanis akkor teszi meg az eljáró bírói tanács, amennyiben a felülvizsgálati kérelem vizsgálatra érdemben alkalmas. A tárgyalás tűzése kapcsán a Pp. 113. fejezetében, „Az érdemi elbírálás szabályai” cím alatt tárgyalja a tárgyalás tartásának szabályát. Ebből következik, hogy a Kúria a tárgyalás tűzésével az érdemi szakaszba juttatta a felülvizsgálati eljárást, amely a kérelmem befogadhatóságát és vizsgálatra alkalmasságát mutatja.

22. Előbbiekre is figyelemmel teljesen meglepő módon 2023. június 13. napján kelt és jogi képviselőm útján általam 2023. június 15. napján kézhez vett végzésében – a kitűzött tárgyalásról történő bármely rendelkezés nélkül – a felülvizsgálati kérelmem visszautasításáról rendelkezett a Kúria a Pfv.I.21.277/2022/10. számú végzésében. A végzés roppant sommás, mindösszesen fél oldalon tér ki azon „jogi” indokokra, amelyek a döntés meghozatalához vezettek. A döntés jelen panasz szempontjából kifejezetten releváns és alkotmányjogi szinten is aggályos részét szó szerint idézem: „Az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak a Pp. hatályba lépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozat szerint a Pp. alkalmazása körében is irányadó, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 5. pontja szerint a felülvizsgálati kérelem hivatalból történő elutasításának van helye, ha a fél nem jelöli meg, hogy a jogerős határozatot milyen keretben (egészében vagy mely részében) támadja, valamint, hogy milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja. Nem tekinthető a Kúria által hozandó határozat tartalmára vonatkozó határozott kérelemnek, ha az a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére, és „a jogszabályoknak megfelelő határozat hozatalára” irányul, feltéve, hogy a kérelemből a tartalma szerinti elbírálás elve alapján sem állapítható meg, hogy a fél a jogerős határozat helyett milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja. [8] A felperes felülvizsgálati kérelmének tartalmi elemei nem jelölik ki egyértelműen a Kúria felülbírálati lehetőségének tartalmi és perjogi kereteit. A felülvizsgálati kérelemben foglaltakat a Pp. 110. § (3) bekezdésének megfelelően értelmezve sem állapítható meg, hogy a felperes milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja. A perben egymással eshetőleges viszonyban álló több keresetet terjesztett elő, a felülvizsgálati kérelemben azonban nem különítette el, hogy az egyes jogszabálysértésekre melyik kereset tekintetében hivatkozik. Nem jelölte meg megsértett jogszabályi rendelkezésként a Pp. 127. § (3) bekezdését, illetve a Ptk. 6:90. § (3) bekezdését és felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet sem terjesztett elő, ezért nem egyértelmű, hogy melyik kereset (keresetek) tárgyában kéri a Kúria döntését. A felülvizsgálati kérelem nem tartalmazza továbbá, hogy melyek a jogvita végleges elbírálását akadályozó eljárási szabálysértések. A felperes sérelmezte, hogy a bíróságok nem mindegyik keresetét merítették ki, de e szabálysértéssel kapcsolatban nem jelölt meg megsértett jogszabályhelyet. A döntéshez szükséges tények hiányára is hivatkozott, a

felülvizsgálati kérelme azonban a jogszabályhely (Pp. 276. §) megjelölésével nem tartalmaz ezzel összefüggő eljárási szabálysértést.”

23. Lentebb, az egyes alapjogi jogosultságokkal összefüggésben kifejttem, de a Kúria ezen döntése téves, illetőleg nem létező jogszabályhelyeken alapul, nem teljes körűen idézi a saját maga által kiadott véleményt, ekként a másodlagos felülvizsgálati kérelmemet a bírói gyakorlattal ellentétesen nem vizsgálta érdemben, ezáltal elvont attól a lehetőségtől, hogy a perben előadott jogsérelmeimet az arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírói fórum bírálja.

II. A bírói döntés alaptörvény-ellenességének okai

A korábbi alkotmánybírósági gyakorlat alkalmazhatóságáról

24. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.) AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírósági döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”. Ugyanakkor a testület a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatának indokolása során azt emelte ki, hogy az adott határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében már az Alaptörvény negyedik módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírósági határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel mondta ki azt, hogy „*az Alkotmánybíróság a hatályát veszített alkotmánybírósági határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja, vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát az Alkotmánybíróság mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja*.”

25. Emellett a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Emberi Jogok Európai Egyezményére (a továbbiakban: Egyezmény) – rámutatunk, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették jogalkalmazói tevékenységük során, mi több, egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra.

26. Elöljáróban fontos hangsúlyozni, hogy az Alkotmánybíróság elvárja a rendesbíróságoktól, hogy ítélezésük során az ügy alapjogi aspektusait figyelembe vegyék. Az Alaptörvény 28. cikkének első mondata ([a] bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik) az állam (a bíróságok) kötelezettségévé tette, hogy az alapjogokat a magánjog alanyai közötti viszonyokban is érvényre juttassa. Emellett természetesen a jogalkotó feladata az Alaptörvényben foglalt jogok érvényesítése a normaalkotási tevékenysége során, de amint a magánjogi jogszabályoknak meg kell felelniük az Alaptörvényben foglaltaknak, úgy a magánjogi jogalanyokra is – közvetett módon – kihat az Alaptörvény normatartalma, a valódi alkotmányjogi panasz intézményén és a rendes bíróságok alkotmánybírósági határozatokra alapított joggyakorlatán keresztül.

27. Ezzel a rendes bíróságok ítélező tevékenysége ténylegesen is alkotmányjogilag kötötté vált, tevőleges védelmi kötelezettségük keletkezett az alapjogvédelem terén. Az Alaptörvény említett rendelkezése azt a kötelezettséget rója a bíróságokra, hogy az elbírálandó ügyek alkotmányjogi aspektusát, alapjogi relevanciáját felismerjék, az érintett alapvető jogok tartalmát feltárják, és erre tekintettel értelmezzék és alkalmazzák konkrét jogvitákban a jogszabályokat. Amint az Alkotmánybíróság azt az alkotmányjogi panasz jogintézményével összefüggésében kifejtette: „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény. Ilyen panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezés Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes” (3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás (18); 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás (30)).

28. Mindezek – amint ezt az Alkotmánybíróság már több esetben is hangsúlyozta – nem azt jelentik, hogy a bíróságoknak közvetlenül az Alaptörvény rendelkezéseire kellene alapítaniuk a döntéseiket, hanem azt, hogy az alkalmazandó jogszabályi rendelkezések értelmezése és a konkrét tényállásra való alkalmazása során figyelemmel kell lenniük a releváns alkotmányossági szempontokra (7/2013. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [33]; 3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [20]).

A tisztességes eljáráshoz való jogról általánosságban [At. XXVIII. cikk (1) bekezdés]

29. A tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben a 21/2014. (VII. 15.) AB határozat alapján „nincs akadálya a tisztességes eljáráshoz való jogot értelmező, de már hatályon kívül helyezett alkotmánybírósági határozatok egyes elvi megállapításai felhasználásának az Alaptörvény értelmezésekor, mivel azok összhangban vannak az Alaptörvény céljával és értelmező rendelkezéseivel is” (Indokolás [50]-[60]).

30. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában – kifejezetten az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontján és az Abtv. 27. §-án alapuló hatáskörével összefüggésben – megerősítette a tisztességes eljáráshoz való joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megállapította, hogy a tisztességes eljáráshoz való jogból fakadó – az Alkotmánybíróság által korábbi gyakorlatában kimunkált – alkotmányos követelmények nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthetők (Indokolás [27]).

31. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a tisztességes eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes {6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 95; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}.

32. Az Alkotmánybíróság korábbi gyakorlata szerint egy eljárás tisztességességét mindig esetről esetre lehet csak megítélni, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével. Erre tekintettel az Alkotmánybíróság döntéseiben esetről esetre határozta meg a tisztességes eljárás által megkövetelt konkrét ismérveket [14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120]. Ettől függetlenül ugyanakkor nevesíteni lehet számos olyan követelményt, amelyeknek egy eljárásnak meg kell felelnie ahhoz, hogy tisztességesnek minősüljön {3025/2016. (II. 23.) AB határozat, Indokolás [19]}.

33. Az Alkotmánybíróság több határozatában rámutatott, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog olyan abszolút jog, amellyel szemben nem létezik mérlegelhető más alapvető jog vagy alkotmányos cél, mert már maga is mérlegelés eredménye [14/2004. (V. 7.) AB határozat, ABH 2004, 241, 266]. A

tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványainak az érvényesülését, valamint azok Alaptörvénnyel való összhangját ugyanakkor az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében rögzített általános alapjogvédelmi teszt alkalmazásával vizsgálja. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése értelmében alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható {3031/2017. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [61]}. Ez a megközelítés összhangban áll az Alkotmánybíróság következetes – régóta töretlen – gyakorlatával. Az Alkotmánybíróság ugyanis már a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban hangsúlyozta, hogy az alapjogok korlátozásának azok lényeges tartalma a határa. Valamely alapjog lényeges tartalmát pedig „az a korlátozás sérti, amely – valamely más alapvető jog vagy alkotmányos cél érdekében – nem elkerülhetetlenül szükséges, továbbá, ha szükséges is, a korlátozás által okozott jogsérelem az elérni kívánt célhoz képest aránytalan” (ABH 1998, 91, 98).

34. Kiemelte ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[e]mellett a főszabályként alkalmazandó alkotmányossági mérce mellett azonban egyes alapjogok esetében az Alkotmány maga tartalmaz további kritériumokat, amelyek egyrészt ezt az általános mércét az illető jog tartalmához igazítva konkretizálják, másrészt, amelyek konkrét voltakban sokkal inkább állandó és saját tartalmi ismérvekkel határozzák meg az adott alapjog lényeges tartalmát a viszonyítással dolgozó általános szabály helyett. [...] Ez a módszer egyes esetekben a korlátozás abszolút határát vonja meg, másutt annak alkotmányosságát saját, külön ismérvek alapján teszi eldönthetővé, akár úgy is, hogy a szükségesség/arányosság mérlegelését csakis az Alkotmányban meghatározott szűkebb és konkrét követelmények tekintetében engedi meg. Így ezeknek az alapjogoknak a lényeges tartalma állandóbban és egyértelműbben határozható meg, mint azoké a jogoké, amelyekre az általános szabályt kell alkalmazni.” [6/1998. (III. 11.) AB határozat, ABH 1998, 91, 98]

a) A bírósághoz fordulás joga

35. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos érvényesülése magában foglalja az eljárás azon követelményét, hogy az megindítható legyen egy arra hatáskörrel rendelkező bírói fórum előtt. Ahogy azt az Alkotmánybíróság már az Alkotmány 57. § -ával összefüggésben is kifejtette – amely esetjogot az alaptörvényi megfogalmazás azonossága miatt a mai napig irányadónak tart a fórum –, az eljárásnak ahhoz kell vezetnie, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelességeket az ott írt módon valóban "elbírálja": az összes, az Alkotmányban részletezett követelmény – a bíróság törvény által felállított volta, függetlensége és pártatlansága, az, hogy a tárgyalás igazságosan (a nemzetközi egyezmények

szóhasználatával: fair, équitablement, in billiger Weise) és nyilvánosan folyják – ezt a célt szolgálja, csak e követelmények teljesítésével lehet alkotmányosan véglegesnek számító, érdemi, a jogot megállapító döntést hozni.

36. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben azt is rögzítette, hogy a bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, „elszenvedői” a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelességeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére. [59/1993. (XI. 29.) AB határozat].

37. Az Alaptörvény az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges és az esetek többségében alkalmas eljárásra ad jogot. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése a bírósági eljáráshoz biztosít jogot, és nem azt garantálja, hogy annak eredménye minden esetben helyes lesz.

38. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás joga ugyanakkor nem egyszerűen azt jelenti, hogy valaki kérelemmel fordulhat a bírósághoz, és ezzel megindíthatja a bírósági eljárást, ha valamely joga vagy kötelezettsége vitássá válik, hanem hogy a jogvitát a bíróság érdemben bírálja el, és arról érdemben, végrehajtható határozatával, végérvényesen döntsön [3124/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [35]]. A 36/2014. (XII. 18.) AB határozat ezzel összefüggésben visszautalt az 59/1993. (XI. 29.) AB határozatra is, miszerint „[a] bírósághoz való fordulás alapvető joga nemcsak a beadványok előterjesztésének jogára szorítkozik, hanem a bírósági eljárásban a fél pozícióját biztosítja a személyeknek. A személyek alanyai, alakítói és nem tárgyai, »elszenvedői« a bírósági eljárásnak. Alkotmányban biztosított joguk van arra, hogy a bíróság az eljárásba vitt jogaikat és kötelességeiket elbírálja (s ne csak az ezeket tartalmazó beadványról mondjon véleményt), és arra is, hogy lehetőséget kapjanak a bírósági döntés alapjául szolgáló tényállással és jogi kérdésekkel kapcsolatban nyilatkozataik megtételére.” [36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [92]].

39. A bírósághoz fordulás jogából következően tehát a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi megvizsgálására (a kereseti kérelem kimerítésére) kötelesek. A kereseti kérelem kimerítésének kötelezettsége azt a követelményt támasztja a bírói döntéssel szemben, hogy a bíróságok érdemi vizsgálat eredményeként az ítélet rendelkező részében rendelkezzenek a kereset, illetőleg

viszontkereset valamennyi eleméről. Ez a bírósághoz való jogból eredő hatékony bírói jogvédelem követelményének teljesüléséhez elengedhetetlen.

b) Az indokolt döntéshez való jog

40. A tisztességes eljáráshoz való jogból levezethető, az Alaptörvényben nem nevesített, de az Alkotmánybíróság által elismert részjogosítvány, az indokolt bírói döntéshez való jog, lásd: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [28]-[34]}. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből így levezetett indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}. Az alkotmánybírósági következetes gyakorlat szerint a bíróságok indokolási kötelezettségéből azonban nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem a szubjektív elvárásait is kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {3107/2016. (V. 24.) AB határozat, Indokolás [38]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Az indokolási kötelezettség azt az elvárást támasztja a bírósággal szemben, hogy a döntés indokolásának az ügy érdeme szempontjából releváns kérdésekre kell kiterjednie és nem minden egyes részletre {legutóbb pl. 3159/2018. (V. 16.) AB határozat, Indokolás [31]}.

41. Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy „Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvényellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon” (Indokolás [26]).

42. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése követelményként támasztja a tisztességes eljáráshoz való jog a bíróságokkal szemben az indokolási kötelezettséget. Az Alkotmánybíróság a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában rámutatott, hogy „[a]z indokolt bírói döntéshez fűződő jog ebből következően az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerén belül jelentkezik.” Az Alkotmánybíróság azonban „a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság

szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, [...]”.

43. Az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata.

44. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossággal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon. Ennek megítéléséhez az Alkotmánybíróság vizsgálja a jogvita természetét, az alkalmazandó eljárási törvény rendelkezéseit, a felek által az adott ügyben előterjesztett kérelmeket és észrevételeket, valamint az ügyben választ igénylő lényeges kérdéseket.” [3357/2017. (XII. 22.) AB határozat]

45. Figyelemmel az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogszabály értelmezési kötelezettségre is, az Alkotmánybíróság azt vizsgálja, hogy az indokolási kötelezettséget előíró eljárási jogszabályokat a bíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelelően alkalmazta-e. Az Alkotmánybíróság tehát a rendes bíróságoktól eltérően nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon. [IV/3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, ABH 2012,131.; Indokolás (4) bekezdése]

46. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat. [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, ABK 2012, 504-505.; 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, ABK 2012, 622-624; Indokolás (5)]

c) A *contra legem* jogalkalmazás alkotmányossági megítélése kapcsán

47. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint **egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét.**

48. A *contra legem* jogalkalmazás ilyen módon a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. A bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája mindazonáltal csak kivételesen merülhet fel, akkor, ha a következő – egymást erősítő – feltételek együttes fennállása megállapítható.

49. Mindenekelőtt akkor, ha (1) a bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza. Továbbá akkor, ha (2) a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Valamint akkor, (3) ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybalépítésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}. Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás csak kivételesen alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig akkor, ha a *contra legem* jogalkalmazás egyben – a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglaltak feltételek fennállása esetén – alaptörvény-ellenesnek (*contra constitutionem*) minősül {lásd: 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}.

d) Fegyverek egyenlősége

50. A tisztességes eljáráshoz való jog több garanciális szabályból áll. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványai különösen: a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága, a tárgyalás nyilvánosságának és a bírói döntés nyilvános kihirdetésének a követelménye, a törvény által létrehozott bíróság, a bírói függetlenség és a pártatlanság kívánalma, továbbá az észszerű határidőn belüli elbírálás követelménye. A szabály, *de facto* nem állapítja meg, de az Alkotmánybíróság értelmezése szerint része a tisztességes eljárásnak az is, hogy az eljárásban biztosítva legyen a fegyverek egyenlősége {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}.

51. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részjogosítványai között határozta meg az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségét {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [50]; 22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [49]}. Az Alkotmánybíróság a 21/2014. (VII. 15.) AB határozatában – melyet a 10/2017. (V. 5.) AB határozatban megerősített – kifejtette: „Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a fegyverek egyenlősége a tisztességes eljárás egyik meghatározó eleme, amely alapvetően a büntetőeljárásban biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.” {Erre nézve lásd: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [31]}

52. Az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségének elvét ugyan alapvetően a büntetőeljárás kapcsán értelmezte, azonban a tisztességes eljáráshoz való jog alapján alkalmazhatónak találta azt minden bírósági eljárás tekintetében, így polgári perek esetében is. {15/2002. (III. 29.) AB határozat} Az Alkotmánybíróság a fegyverek egyenlőségének elvét a 10/2017. (V. 5.) AB határozatában a közigazgatási hatósági eljárások vonatkozásában is elismerte.

53. Az Alkotmánybíróság szerint a fegyverek egyenlősége megköveteli, hogy a bírósági eljárás felei megfelelően nyilatkozni tudjanak a bizonyítékok kérdésében, amelybe beleértendő, hogy a bizonyítékok hitelességének és elfogadhatóságának tárgyában elegendő információval rendelkezzenek.

54. A IV/237/2018. számú AB határozatban elvi érveléssel rögzítette az Alkotmánybíróság, hogy a tisztességes eljáráshoz való alapjog sérelmét eredményezheti olyan eljárásjogi vagy anyagi jogi szabály megsértése, amely az eljárás valamelyik szereplője (jellemzően valamelyik fél) számára többletjogosultságot biztosít vagy őt éppen valamilyen fennálló jogától, vagy jogosultságától fosztja meg, olyan kérdések tekintetében, amelyek érdemben befolyásolják, elnehezítik vagy akár el is lehetetlenítik a bizonyítást, megváltoztatva ezzel az eljárás végkimenetelét.

55. Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben megállapította az adott ügyben, hogy a kérelmezett egyetlen bizonyítási lehetősége a szakértő kirendelése lett volna ebben a speciális eljárásban, azonban a bíróság a szakértő kirendelését megalapozott indokolás nélkül megtagadta. (IV/237/2018.)

56. Az Alkotmánybíróság a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában összefoglalóan kimondta, hogy „[a]z Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rejlő indokolási kötelezettség alkotmányos követelménye a bíróság döntési szabadságának abszolút korlátját jelenti, nevezetesen azt, hogy döntésének indokairól az eljárási törvényeknek megfelelően szükséges számot adnia. Az indokolási kötelezettség alkotmányjogi értelemben vett sérelme az eljárási szabály alaptörvény-ellenes alkalmazását jelenti. A tisztességes bírósági eljárásból fakadó elvárás tehát az eljárási szabályok Alaptörvénynek megfelelő alkalmazása, ami a jogállami keretek között működő bíróságok feladata. Az eljárási törvény rendelkezéseire is figyelemmel, a tisztességes bírósági eljárás alkotmányos követelménye a bírói döntésekkel szemben azt a minimális elvárást mindenképpen megfogalmazza, hogy a bíróság az eljárásban szereplő feleknek az ügy lényegi részeire vonatkozó észrevételeit kellő alapossgal megvizsgálja, és ennek értékeléséről határozatában számot adjon {lásd 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}” (Indokolás [26]).

57. Az Alkotmánybíróság 3174/2014. (VI. 18.) AB határozatában szabad bizonyításra vonatkozó gyakorlatát a következőkkel egészítette ki: „a jogalkotó mérlegelésének eredményeképpen kialakult bizonyítási rend – amennyiben az más alkotmányos követelményeknek is megfelel – alkalmazása elvárható a hatóságoktól, a bíróságoktól. Az ügyfelek, peres felek számára sem annak terhesége, sem vélt kedvezősége esetén nem térhet el a hatóság vagy bíróság attól a törvényi parancstól, amely számára meghatározza, hogy mely bizonyítékot vehet adott ügyben figyelembe.” {3174/2014. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [17] és [19]} Tehát a törvényalkotó előre meghatározza a lehetséges bizonyítási eszközök körét, amelyek alkalmazását azután a perbeli állításait bizonyító fél saját belátása szerint indítványozza vagy mellőzi a bíróság előtt.

Jogorvoslathoz való jog [At. XXVIII. cikk (7) bekezdés]

58. A jogorvoslathoz való jog tartalmát tekintve az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belül magasabb szervhez fordulás jogát jelenti szervezeti szinten. Ez megköveteli, hogy a jogalkotó tényleges és hatékony jogorvoslatot biztosítson a döntéssel szemben. „A tényleges és hatékony jogorvoslat akadályát képezheti akár a részletszabályok hiánya vagy jellege, ami miatt a jogorvoslat formálissá válik (például mert nem biztosított, hogy az érintett tudomást szerezzen a döntésről, az eljárási határidők rövidege ellehetleníti a jogorvoslat érdemi kezdeményezését stb.).” Hangsúlyozta ugyanakkor az Abh. azt is, hogy az olyan korlátozások, amelyek az eljárás hatékonyságát és gyorsaságát biztosítását célozzák, olyan korlátozásai a jogorvoslathoz való jognak, amelyekkel az alapjog jogosultjainak számolni kell.

59. Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ez az alapjog megköveteli, hogy „az érdemi, ügydöntő, az érintett helyzetét, jogait lényegesen befolyásoló határozat [döntés] tekintetében a jogorvoslat biztosítsa a döntést hozó szervtől eltérő más szerv részéről a felülvizsgálatot, az állásfoglalást a döntés helyessége, törvényessége tekintetében, esetleg a döntés megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. Vagyis a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy [...] ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Ugyanakkor az ilyen felülvizsgálatot nem biztosító jogorvoslat nem feltétlenül alkotmányellenes a nem érdemi, nem ügydöntő határozatok esetén.” [5/1992. (I. 30.) AB határozat] A jogorvoslathoz való jog korlátozásának kereteit az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése határozza meg: eszerint arra valamely alkotmányosan értékelt cél érdekében, e cél eléréséhez arányosan történhet (alkotmányos célhoz kötöttség-szükségesség-arányosság tesztje). A jogorvoslathoz való jog tartalmára és a korlátozás alkotmányos követelményeire figyelemmel a jogorvoslathoz való jog több részelemre tekintettel vizsgálja az alapjog érvényesülését az Alkotmány-bíróság eddigi gyakorlata alapján.

60. Minden jogorvoslat lényegi eleme a jogorvoslás lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát.” {23/1998. (VI. 9.) AB határozat, ABH 1998, 182, 186, elsőként megerősítve: 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [15]} Ez elsősorban a megfelelő eljárásjogi szabályok megalkotásával biztosítható. „Az Alkotmánybíróság értelmezésében az Alaptörvényben biztosított jogorvoslathoz való jog tényleges és hatékony jogorvoslat lehetőségének a biztosítását követeli meg, így nem csak abban az esetben állapítható meg az alapjog sérelme, ha a jogorvoslat lehetőségét teljesen kizárták {lásd például 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [61]}, hanem akkor is, ha a jogszabályban egyébként biztosított jogorvoslat más okból nem tud ténylegesen és hatékonyan érvényesülni, így például, ha azt a részletszabályok rendelkezései akadályozzák meg, ezáltal üresítve ki, illetve téve formálissá a jogorvoslathoz való jogot (Indokolás [28]–[31]).” {10/2017. (V. 5.) AB határozat, Indokolás [68]; 33/2017. (XII. 6.) AB határozat, Indokolás [113]}

61. „Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvoslására. A jogorvoslat jogának hatékony érvényesülését számos tényező befolyásolhatja, így többek között a felülbírálati lehetőség terjedelme, a jogorvoslat elintézésére meghatározott határidő, vagy a sérelmezett határozat kézbesítésének szabályai és megismerhetőségének tényleges lehetősége.” {22/2013. (VII.

19.) AB határozat, Indokolás [26]; 12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [25]; 24/2015. (VII. 7.) AB határozat [19]}

62. A tényleges és hatékony jogorvoslat egyrészt kötelezettségeket fogalmaz meg az állammal (a jogalkotóval és a jogalkalmazókkal) szemben, hogy a jogorvoslat tényleges és hatékony igénybevételét biztosítsák az alapjog alanyai számára. „A jogorvoslathoz való alapjog érvényesülése tevékeny közreműködést követel az állam részéről. Egyrészt a jogalkotónak meg kell alkotnia azokat az eljárási szabályokat, melyek szerint ez az alapjog gyakorolható, másrészt pedig a jogalkalmazók kötelesek e szabályokat követve eljárni. A fél akkor tudja tehát gyakorolni a jogorvoslathoz való alapjogát, ha a bíróságok az alapjog érvényesítésére rendelt jogszabályi előírások szerint járnak el.” {18/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [12]}

63. Végezetül a bíróságok önkényes eljárásával kapcsolatban a 20/2017. (VII. 18.) AB határozat megállapította, hogy „[h]a a törvénynek való alávetettségtől a bíróság eloldja magát, saját függetlenségének egyik tárgyi alapját vonja el. A vonatkozó jogszabályokat be nem tartó bíróság lényegében visszaél saját függetlenségével, amely adott esetben ezen keresztül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét okozhatja. Az a bírói ítélet, amely alapos ok nélkül hagyja figyelmen kívül a hatályos jogot, önkényes, fogalmilag nem lehet tisztességes, és nem fér össze a jogállamiság alapelvével”.

64. A jogorvoslathoz való jog tartalmát tekintve az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata értelmében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belül magasabb szervhez fordulás jogát jelenti szervezeti szinten. Ez megköveteli, hogy a jogalkotó tényleges és hatékony jogorvoslatot biztosítson a döntéssel szemben. „A tényleges és hatékony jogorvoslat akadályát képezheti akár a részletszabályok hiánya vagy jellege, ami miatt a jogorvoslat formálissá válik (például mert nem biztosított, hogy az érintett tudomást szerezzen a döntésről, az eljárási határidők rövideége ellehetetleníti a jogorvoslat érdemi kezdeményezését stb.).” Hangsúlyozta ugyanakkor az Abh. azt is, hogy az olyan korlátozások, amelyek az eljárás hatékonyságát és gyorsaságát biztosítását célozzák, olyan korlátozásai a jogorvoslathoz való jognak, amelyekkel az alapjog jogosultjainak számolni kell.

65. Az alkotmánybírósági gyakorlat értelmében nem következik az Alaptörvényből, hogy a jogalkotónak rendkívüli jogorvoslati fórumot kell biztosítania. Emellett ismeretes az az alkotmánybírósági álláspont is, hogy a felülvizsgálati eljárás, mint rendkívüli jogorvoslat, nem esik a jogorvoslathoz való jog körébe

66. Ennek kapcsán – visszautalva a hivatkozható jogi érvek elején az EJEB gyakorlatának alkalmazhatóságára – rá kell mutassak a következőkre. Az EJEB gyakorlata nem támaszt a Részes Államokkal szemben számszakilag konkrétan meghatározott követelményeket, hogy hány jogorvoslati szinten kell biztosítani az egyes eljárás típusokban és hogy pontosan milyen eljárási szabályokkal kövezi ki a jogalkotó az igénybevehető jogorvoslatot (ld. pl. *Budayeva and Others v. Russia*, 2008, § 190; *Silver and Others v. the United Kingdom*, 1983, § 113)

67. Ugyanakkor az EJEB az általa meghatározott sztenderdjével összhangban elvárja, hogy amennyiben a jogalkotó a jogorvoslat biztosítása mellett dönt, úgy a létrehozott eljárási szint igénybevétele kapcsán mind a jogalkotónak, mind a jogalkalmazónak szintén meg kell felelnie a jogorvoslat szubsztanciális követelményeinek, így a hatékony jogorvoslati eljárásnak. Így a jogorvoslatnak mind elméletben, mind pedig gyakorlatban alkalmasnak kell lennie a kérelmező jogsérelmének orvoslására, de legalábbis vizsgálatára. Ez pedig nem valósul meg akkor, ha a kérelmező számára nincs biztosítva az érdemi vizsgálatnak a lehetősége (*Csüllög v. Hungary*, 2011, § 46). Álláspontom szerint tehát az alkotmánybíróági gyakorlat ezen szempontú felülvizsgálatának helye van és a nyilvánvalóan törvényellenes döntések okán elvont jogorvoslat kapcsán igenis ki kell térnie az alapjog gyakorlásának érintettségére és annak alaptörvény-ellenes korlátozásának vizsgálatára.

68. Erre figyelemmel tehát **kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az eddigi gyakorlatát felülvizsgálva a rendkívüli jogorvoslatokkal szemben is érvényesítse az EJEB által megfogalmazott és elvárt minimum sztenderdet. Ennek körében pedig a jelen ügyben szíveskedjen alkalmazni az alábbi gyakorlatát.**

69. Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság értelmezése szerint ez az alapjog megköveteli, hogy „az érdemi, ügydöntő, az érintett helyzetét, jogait lényegesen befolyásoló határozat [döntés] tekintetében a jogorvoslat biztosítsa a döntést hozó szervtől eltérő más szerv részéről a felülvizsgálatot, az állásfoglalást a döntés helyessége, törvényessége tekintetében, esetleg a döntés megváltoztatását vagy hatályon kívül helyezését. Vagyis a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy [...] ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége. Ugyanakkor az ilyen felülvizsgálatot nem biztosító jogorvoslat nem feltétlenül alkotmányellenes a nem érdemi, nem ügydöntő határozatok esetén.” [5/1992. (I. 30.) AB határozat] **A jogorvoslathoz való jog korlátozásának kereteit az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése határozza meg:** eszerint arra valamely alkotmányosan értékelt cél érdekében, e cél eléréséhez arányosan történhet (alkotmányos célhoz kötöttség-szükségesség-

arányosság tesztje). A jogorvoslathoz való jog tartalmára és a korlátozás alkotmányos követelményeire figyelemmel a jogorvoslathoz való jog több részelemre tekintettel vizsgálja az alapjog érvényesülését az Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata alapján.

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

A tisztességes eljáráshoz való jog egyes részjogosítványai tekintetében

70. Kiindulásként rögzítem, hogy a jelen alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntésekben és az azok alapjául szolgáló eljárás során több tekintetben is megállapítható a tisztességes eljáráshoz való jog részjogosítványainak sérelme, valamint az eljárás összességében sem tekinthető tisztességesnek.

a) A bírósághoz fordulás joga

71. Ahogy azt fentebb is hivatkoztam, ezen részjogosítvány kettős elemet hordoz. Egyrészt a bírói út biztosítását (un, formális feltétel), valamint ezen formalitásnak a tartalommal kitöltését, vagyis a hatékony bírói jogvédelem követelményét. Ezzel összefüggésben értékeli a t. Alkotmánybíróság gyakorlata a bírói felülvizsgálat terjedelmét, a jogerő védelmét és bizonyos szempontból a bizonyítás rendjének és a bizonyítékok szabad értékelésének a követelményét is.

72. Álláspontom szerint a fenti tényelődadásokból is kitűnik, hogy az elsőfokú bíróság a perbe vitt jogaimat nem a maguk teljességében értékelte, nem merített ki minden kereseti kérelmet azok komplex jogi érvelésére reagálva. Az elsőfokú döntés ugyan sommásan összegzi a kereseti kérelmeimet, ám az utolsó keresetváltoztatás jogi kiterjesztésére érdemben nem reflektál. Alkotmányossági szintű aggályt vet fel az a tény, ha a bíróságok kereseti kérelmeket vizsgáló tevékenysége csupán formális, látszat szerű.

73. Az elsőfokú bíróság elmulasztotta a tényállás részévé tenni azt, hogy a módosított keresetet követően 2021. április 8-án a keresetemet kiegészítettem. Ezt követően pedig annak értékelésére és megítélésére is hiányosan került sor. Ezt egyebekben a másodfokú fórum is teljességgel átvette, amikor a kérelmeimet szummázta: „[7] A felperes módosított keresetében elsődleges kereseti kérelemként annak megállapítását kérte, hogy érvénytelen a 2018. április 04. napján megtartott hagyatéki tárgyaláson tett nyilatkozata, miszerint kötelesrész iránti igényt nem terjeszt elő. Kérte továbbá, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy Dr. Ujvári Tamás közjegyző 14016/Ü/947/2017/5. számú, 2018. április 04.

napján kelt hagyatékátadó végzése érvénytelen. Felperes az elsődleges kereseti kérelem vonatkozásában a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:89. § (1)-(3) bekezdésére, 6:24. § (1)-(3) bekezdésére, 6:90. § (1) bekezdésére, 6:93. §-ára, 6:108. § (1)-(3) bekezdésére hivatkozott.” Továbbá: „[66] A hagyatéki eljárás során a Hetv. az alkalmazandó jogszabály, valamint a Hetv. 2. §-a alapján a Pp., de nem a közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény (a továbbiakban Kjtv.). Erre figyelemmel alaptalanul hivatkozik a felperes a Kjtv. egyes szakaszainak megsértésére a hagyatéki eljárás tekintetében.”

74. A bíróságok – a bírósághoz fordulás jogát leképező szakági szabályozást hivatkozva – azt is rögzítették, hogy az érdemi döntése során a jogvitával érintett körben kell maradnia, nem terjeszkedhet túl a Pp. 342. § (1) bekezdése értelmében a kereseti kérelemn, az ellenkérelemn. Ez irányadó az eljárás folytatására is. A következetes bírósági gyakorlat megköveteli, hogy a bíróság határozatában értékelje a tényállás-változtatásokat, azonban a bíróság valamennyi keresetváltoztatással nem köteles foglalkozni. A felperes által előterjesztett utolsó keresetváltoztatás ténybeli indokait kell vizsgálnia a bíróságnak, nem kell valamennyi keresetváltoztatást vizsgálat tárgyává tennie.

75. Előbbieik ellenére mégsem vették figyelembe, hogy a legutolsó keresetváltoztatásomban milyen jogi kiterjesztéssel éltem. A jogerős ítélet – és az általa helyben hagyott elsőfokú döntés – tehát súlyosan megsértette a bírósághoz fordulásra fennálló jogomat, amikor ugyan helyesen állapította meg a másodfokú bíróság ítéletének [66] pontjában, hogy elsődlegesen a Hetv. és annak 2. §-a alapján a Pp. az alkalmazandó szabály (a felperes által szintén citált Kjtv.-vel szemben), azonban elmulasztotta figyelembe venni és értékelni azt, hogy a felperes is elsődlegesen a Hetv. illetve a Pp. 159. § (3) bekezdésének és 160. § (2) bekezdésének a rendelkezéseire hivatkozott, e körben megjelöltem a Hetv. 2., 9., 56., 67., 80., 83., 90. és 91. §§-ait. Visszaülök itt tehát azon hivatkozásomra, hogy kereseti kérelmet érdemben bírálni csupán a kereseti kérelem pontos körvonalazásával, bíróság általi tisztázásával lehetséges. Erre itt nem került sor sem első, sem másodfokon.

76. Teljes önellentmondásban van a másodfokú fórum, amikor a jogerős ítélet [79] pontjában elismerte, hogy az általam előterjesztett utolsó keresetváltoztatás ténybeli indokait kellett vizsgálnia (egyúttal kifejtette, hogy a bíróság valamennyi keresetváltoztatással nem köteles foglalkozni), ám a másodfokú bíróság éppen ezen utolsó keresetváltoztatást mulasztotta el vizsgálni. Mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság elmulasztotta a tényállás részévé tenni azt, hogy a módosított keresetet követően 2021. április 8-án a keresetemet kiegészítettem és elmulasztott hivatkozni az ezen kiegészített

kereseti kérelem alapjául hivatkozott jogszabályhelyekre, amelyből kizárólag az a következtetés vonható le, hogy a bíróságok valamennyi felperesi keresetet nem merítették ki.

77. Ezen a ponton a kúriai végzésre is szükségesnek látom kitérni, noha nem tipikusan a bírósághoz fordulás jogával összefüggésben szokott felmerülni ez a rendkívüli jogorvoslati fórum. Ahogy azt már többször rögzítettem, az alkotmánybíróági gyakorlat egyértelmű abban, hogy a bírói út biztosítása nem lehet „üres kagylóhéj”; a bírói döntésnek érdemben ki kell terjednie a perben felvetett valamennyi jogkérdésre. Az is ismeretes, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog szinte valamennyi részjogosítványát fórum szinttől függetlenül biztosítani szükséges az alapjogi jogosultak részére – természetesen lehetnek specialitások az egyes fórumok karakterisztikájára figyelemmel. Arra kérem a t. Alkotmánybíróságot e körben, hogy tegye megfontolás tárgyává, a bírósághoz fordulás joga tartalmi követelményének kiterjesztését valamennyi szintű bírói fórumra – amennyiben azok igénybevételét az eljárási szabályok, tehát végső soron a jogalkotó lehetővé tette. Ahogy ugyanis a kereseti kérelmek kimerítése szükséges a bíróságok érdemben is alkotmányos eljárásához, úgy igaz ez a fellebbezési és felülvizsgálati kérelmek kimerítésére is. Nem biztosított ugyanis a hatékonyság akkor, ha a fentebbi fórumok nincsenek kötve ehhez a minimum követelményhez. Megjegyzem – noha ez a t. Alkotmánybíróságot nem köti – a Pp. szabályai a felülvizsgálati eljárás vonatkozásában a fellebbezésre irányadó szabályokat rendeli alkalmazni [ld. 405.§ (1) bekezdés], míg a fellebbezés szabályai közé visszaemeli az elsőfokú eljárásban a keresetlevél vonatkozásában előírtakat [ld. 364. §]. Az elsőfokú eljárásban pedig nyilvánvaló, hogy a bíróság a kereseti kérelmekhez kötve van, azokon túl nem terjeszkedhet, de azokat köteles kimeríteni. Ennek alkotmányos vizsgálata és rögzítése azonban jelen ügy tényei alapján kifejezetten szükségesek álláspontom szerint.

78. Előbbi érvelésem kapcsán rámutatok, hogy a t. Alkotmánybíróság gyakorlata a jogorvoslathoz való jogot – mint amely az érdemi elbírálás követelményét fentebbi eljárási szinteken magában foglalja úgyszint – nem terjeszti ki az olyan rendkívüli jogorvoslatokra, mint a Kúria előtti felülvizsgálati eljárás. Ekként a legmagasabb szintű fórumot – jelen állás szerint – semmi nem köti alkotmányos keretek közé az ítélkezési folyamatában, amely nem lehet egy jogállami berendezkedésben megengedhető. Ez a hiátus jelen ügyben azt eredményezi, hogy a Kúria nem kérhető számon abban az esetben, ha a felülvizsgálati kérelmek közül az egyikről minden indok nélkül elfeledkeznek. Ezt a hanyagságot az elsőfokú eljárásban a bírósághoz fordulás joga, míg a jogorvoslati eljárásban a jogorvoslathoz való jog kapcsán kiérlelt, tartalmi alkotmányossági elvárások pótolják. De amennyiben a bírósághoz való jog hatékonyságának követelményét nem érvényesítjük a Kúriával szemben és/vagy a jogorvoslathoz való jog garanciáját nem terjesztjük ki rá, úgy alkotmányossági "rést hagyunk a pajzsban".

79. Itt utalok rá, hogy előbbiek kapcsán a jogorvoslati jog vonatkozásában is éltem a fentebbi részen indítvánnyal és ezzel összefüggésben tartom fent azt is: a Kúriával szemben is szükséges megkövetelni a legalapvetőbb eljárási minimumok, amelyek egyben alkotmányos garanciák is, megtartását. A t. Alkotmánybíróság kezében ott a lehetőség, hogy a gyakorlata alakításával, a mindenkor alkotmány mint élő instrumentum értelmezésével alkotmányos keretek közé szorítsa a legfelsőbb bírói fórum működését az olyan szélsőséges esetekben, mint egy kötelezően vizsgálandó kérelem figyelmen kívül hagyása.

b) Indokolt ítélethez való jog

80. Ezen részjogosítvány egyrészt jogorvoslati funkciót szolgál, másrészt a jogkereső személy számára ad – jogilag – igazolható választ a felvetett problémájára. Az indokolásból ismerhető meg a bírói gondolkodásmód és egyben ez biztosítja annak számonkérhetőségét – jogorvoslat és a társadalmi nyilvánosság útján is. Ezt a jogosultságomat mind az alapul fekvő ítéletek, mind pedig a kúriai döntés megsértette.

81. Az első- és azt helyben hagyó másodfokú ítéletek elmulasztották érdemben indokolni, hogy miért nem tartják szükségesnek az indítványozott tanú meghallgatását; az e-mailváltások bekérését. Nem adtak számot arról, miként írhatja felül az elfogult tanú vallomása a közokiratban foglaltakat. Nem fejtették ki, hogy miért alkalmaznak olyan PK. 262. véleményt, amelyben foglalt esetkörök fel sem merültek az ügyben, hiszen kereseti kérelmeimben nem indítványoztam olyan bírói döntés meghozatalát, amely ezen PK kizár – keresetem az érvénytelenség jogkövetkezményeinek alkalmazására irányult, nem pedig a hagyatékátadó végzés hatályon kívül helyezésére. Adósak maradtak annak kimutatásával is továbbá a bírói fórumok, hogy egy majd' 40 éves BH miként alkalmazható a jelen korban, amikor a jogalkotó új jogszabályt léptetett hatályba, amely komoly strukturális változásokat hozott a magánjog területén.

82. A Kúria fentebb szó szerint idézett végzés „indokolásában” pedig még súlyosabb hiányosságokat hagyott. Eleve nem foglalkozott a másodlagos indítvánnyommal, amely a jogerős ítélet hatályon kívül helyezésére irányult és kértem új eljárásra kötelezni az alsóbb fokú bíróságokat. Ezt a kérelmet a Kúria figyelmen kívül hagyta, indokát nem adva annak, miért csak az első kérelemmel foglalkozik. A Kúria indokolásában továbbá olyan jogszabály-helyre alapítja érveit, amely jelen ügyben teljességgel irreleváns [Ptk. 6.90. § (3) bekezdés]. Ennél is tovább menve olyan jogszabály-hely megjelölésének elmaradását rója terhemre, amely nem is létezik [Pp. 127. § (3) bekezdés]. Rögzíti

végzésében, hogy nem terjesztettem elő felülvizsgálat engedélyezése miatti kérelmet. Ez tény, azonban előadtam felülvizsgálati indítványomban, hogy a másodfokú bíróság ítéletének [64] pontja szerint a fellebbezésemmel támadott elsőfokú ítéletet részben eltérő (azaz nem azonos) jogi indokolással hagyta helyben, ezért nincs szükség a Pp. 408. § (2) bekezdés szerinti engedélyre. Maga a Kúria sem jut arra a következtetésre, hogy kellett volna, ám indokát nem adja, hogy ez esetben miért tartotta relevánsnak rögzíteni ezt a megállapítást az amúgy sem túl tartalmas indokolásában.

83. Továbbmenve még egy nagyon fontos indokolási kötelezettségének nem tett eleget a Kúria: a felülvizsgálati kérelmem beérkezését követően azt megvizsgálta; ezt követően arról az alperest értesítette, felhívta ellenkérelemre és tárgyalási napot tűzött. Majd ezen nap előtt derült égből villámcsapásként a most támadott végzést hozta – a tárgyalás megtartására vonatkozó eljárási szabályok teljes sutba vetésével. Hogy milyen tartalmi vagy eljárási probléma miatt került erre sor, nem ismerhető meg a végzésből.

84. Az ügy érdemében történő bírói vizsgálódás körében már kifejtettem, hogy a másodlagos felülvizsgálati kérelmemet nem vizsgálta a Kúria, arról számot nem adott. Ez is hiányos tehát a végzésben, amely az indokolt döntéshez való jog mellett a lentebb kifejtettek szerint a *contra legem* jogalkalmazásba is ütközik.

c) A *contra legem* jogalkalmazás

85. Az AB gyakorlatából kitűnik, hogy mely esetekben hivatkozhat a kérelmező alkotmányossági szintet elérő jogsértésre ezen részjogosítvány kapcsán. Eszerint: (1) a bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog, mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza. Továbbá akkor, ha (2) a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Valamint akkor, (3) ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybaléptetésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett.

86. Jelen esetben mindhárom elemet azonosítani tudjuk a kúriai végzésben, illetőleg az alapul fekvő ítéletekben.

87. A Kúria végzésével, mint elsődlegesen támadott döntéssel szemben a következő szempontok hozhatók fel. Az elsődleges felülvizsgálati kérelmem elutasítására azért került sor, mivel a Kúria szerint nem került pontosan megjelölésre, hogy mely jogszabályhelyekbe ütközést állítom, nem szálaztam szét keresetenként az egyes felülvizsgálati indítványokat, illetőleg a döntéshez szükséges tények hiányát csak hivatkoztam, ám azokat nem fejtettem ki. Álláspontom szerint már ez a kúriai döntési elem is vitatható, de jelen alkotmányjogi panasznak ez nem lehet tárgya, a t. Alkotmánybíróság nem negyedfokú jogorvoslatként funkcionál. A másodlagos kérelemről ugyanakkor hallgat a legfelsőbb fórum. Teszi ezt annak ellenére, hogy idézi a rá és az alsóbb fokú fórumokra kötelező erővel, normatív tartalommal bíró jogi normát, az 1/2016. (II. 15.) PK véleményt, ám annak csak a Kúria indokolásához kedvező részét. A vélemény 5. pontja így kezdődik: *A felülvizsgálati kérelem hivatalból történő elutasításának van helye, ha a fél nem jelöli meg, hogy a jogerős határozatot milyen keretben (egészében vagy mely részében) támadja, valamint, hogy milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja. Nem tekinthető a Kúria által hozandó határozat tartalmára vonatkozó határozott kérelemnek, ha az a jogerős határozat hatályon kívül helyezésére és „a jogszabályoknak megfelelő határozat hozatalára” irányul, feltéve, hogy a kérelemből a tartalma szerinti elbírálás elve [Pp. 3. § (2) bek.] alapján sem állapítható meg, hogy a fél a jogerős határozat helyett milyen tartalmú döntés meghozatalát kívánja.* Ez alapozta meg az elsődleges kérelmem visszautasítását.

88. Ám ugyanezen pont így folytatódik: *A Kúria által hozandó határozat tartalmára vonatkozó határozott kérelemnek minősül az is, ha a fél - a tartalmi követelményeknek egyébként megfelelő - kérelmében a jogerős határozat vagy mindkét fokú határozat hatályon kívül helyezését és a másodfokú bíróság vagy az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kéri.* Ez utóbbi pedig minden negyedfokú bírósági funkció nélkül is megállapítható – ti. másodlagos felülvizsgálati kérelmem erre irányult. Álláspontom szerint a t. Alkotmánybíróságnak itt szükség szerint vizsgálata körébe szükséges vonnia az említett felülvizsgálati indítványomban foglaltakat és a kúriai végzést annak megállapíthatósága érdekében, hogy a Kúria az őt is kötő joggyakorlatból szemezgetve úgy utasította vissza a kérelmeimet, hogy abból az egyiket egyáltalán nem is vette számításba – holott arra kötelezettsége állt volna fent.

89. Ez az eljárás a Kúria részéről álláspontom szerint vitán felül a *contra legem* jogalkalmazás esetkörét jelenti, amely olyan súlyú, hogy az már az alkotmányossági szintet is eléri, hiszen egy kötelező jogi normában foglaltakat hagyott teljességgel figyelmen kívül. Ezzel az AB gyakorlatból ismert feltételrendszer (2) esetköre meg is valósult. Ugyanakkor megvalósítja ez az (1) esetkört is, mert nem csak hogy nem foglalkozik a kérelemmel, de nem is adja indokát.

90. A (3) számú esetkör az alapulfekvő ítéletekben érhető tetten, mégpedig egyrészt a PK 262. állásfoglalás ügybe vonása és alkalmazása, másrészt a BH1985.59. számú eseti döntés alkalmazása. Előbbi kapcsán már hangsúlyoztam, hogy az abban vizsgált esetkörök egyike sem volt releváns a perben, nem irányult erre egyetlen kereseti kérelmem, ezt folyamatosan az eljárás minden pontján hangsúlyoztam és érveltem az egyebekben alperes által az eljárásba beemelt és a bíróságok által fenntartások nélkül akceptált, teljességgel irreleváns állásfoglalás ellen.

91. A másodikkal összefüggésben pedig egyrészt elmulasztották a bíróságok feloldani azt az ellentétet, hogy az új Ptk. alapján elbírált keresethez miként hivatkozható egy a régi Ptk. hatálya alatt született BH, különösen úgy, hogy az új Ptk. hiánypótló változtatásokat vezetett be a jogról való lemondás jogintézménye körében. Elmulasztotta figyelembe venni az elsőfokú bíróság, hogy az alperes által hivatkozott BH1985.59. sz. döntés 1985-ben született, amelynek idején hatályos régi Ptk. 207. § (3) bekezdése még úgy szólt, hogy „ha valaki jogáról lemond, vagy abból enged, nyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.” Ezzel szemben a jelen per alapjául szolgáló jogviszonyokra irányadó és alkalmazandó új Ptk. 6:8. § (3) bekezdése már akként fogalmaz, hogy „jogról lemondani vagy abból engedni kifejezett jognyilatkozattal lehet. Ha valaki jogáról lemond vagy abból enged, jognyilatkozatát nem lehet kiterjesztően értelmezni.” Az új Ptk. tehát kiegészült a lemondó nyilatkozat „kifejezett” kritériumával, amely sem az alperes perbeli nyilatkozatai, sem az alperesi tanúk vallomásai alapján nem áll fenn (a hagyatéki eljárás során senki nem tett kifejezett lemondó nyilatkozatot), ezért az alperes által hivatkozott BH1985.59 jelen perben, illetve az annak alapját képező jogviszonyokban már nem releváns.

92. Az elsőfokú bíróságok továbbá szintén *contra legem* jogalkalmazást folytattak, amikor nem alkalmazták – és nem is indokolták azok figyelmen kívül hagyását – a Ptk. köteles részre vonatkozó szabályainak – különösen a természetbeni kiadás, továbbá az arról való lemondás kizártságát előíró rendelkezést. Ugyanígy jártak el a joglemondó nyilatkozatra irányuló hatályos szabályozással, illetőleg az annak kiterjesztését speciális feltételekhez kötő jogszabályi előírások alkalmazásának elmulasztásával. Ekként tehát az alkotmánybírói gyakorlatból azonosított hármas szempontrendszer (1) és (2) pontja is azonosítható az első- és másodfokú bírósági döntésekben, ekként nem csak a Kúria, de a teljes eljárás során szerepet kapó bírósági fórumok a *contra constitutionem* szintjét elérő *contra legem* jogalkalmazást valósítottak meg.

d) Fegyverek egyenlősége

93. A fegyverek egyenlőségének sérelme egy nehezen vizsgálható részjogosítvány, hiszen mindenképp szükségessé teszi, hogy az alkotmányossági kontrollt betöltő fórum az alapügy egyes részleteit jobban megismerje, de még az alkotmányossági kontroll eljárás határán belül maradjon.

94. Az mindenképp elmondható jelen ügyben, hogy a bíróságok az általam indítványozott releváns bizonyításokat szinte teljes egészükben elutasították és ezt csak azzal a sommás indokkal támasztották alá, hogy elég adat áll rendelkezésre (elsőfok), illetőleg közömbösnek ítélte (másodfok). Ezen bizonyítások között az alperessel fennálló ajándékozási szándékot igazoló e-mail váltások szerepeltek (ez a harmadlagos kereseti kérelem megítéléséhez lett volna elengedhetetlen), az alperessel szemben folyamatban lévő/volt büntető ügy iratainak bekérését célozták (a tévedés, megtévesztés körében lett volna relevanciája), nem kérte be az alperes visszavont végrendeletének maradványpéldányait, és nem hívta fel nyilatkozattételre az eljáró közjegyzőt a hagyatéki eljárás jegyzőkönyve vonatkozásában (az állítólagos jogelmondó nyilatkozat kapcsán kiemelten fontos lett volna).

95. Valamennyi kereseti kérelmem tekintetében terjesztettem tehát elő indítványokat és az eljáró bíróságok ezeket nem engedélyezték, nem folytattak le bizonyítást, a csatolt okiratokat pedig nem vonták értékelésük körébe vagy épp azok tartalmával ellentétesen rögzítettek tényeket az ítéletben.

96. Előbbiekre figyelemmel az a határozott álláspontom, hogy a bíróságok annak látszatára sem törekedtek, hogy ez az amúgy is kényes egyensúly, amelyet nem lehet „patika mérlegen mérni”, legalább egy nagyjából egyenlő hozzáferést jelentsen az eljáráshoz mindkét fél számára.

Jogorvoslathoz való jog

97. Mindenekelőtt rögzítem, hogy ismert előttem a t. Alkotmánybíróság azon gyakorlata, hogy a kúriai eljárásra – amennyiben az nem harmadfokú jogorvoslat, hanem rendkívüli – nem terjeszti ki ezen részjogosultságot. A bírósághoz fordulás jogánál ugyanakkor igyekeztem arra érvelni, hogy jelen ügyben teljességgel kiüresednek azon alkotmányos garanciák, amely az alapjogi jogosultat, jelen esetben engem ahhoz segít hozzá, hogy jogvitáját tisztességes keretek között egy arra hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bírósági fórumrendszerben jogi értelemben nyugvópontra juttassa. Ekként itt is fontosnak tartom hangsúlyozni – ahogy arra a releváns joggyakorlat citálásakor utaltam –, hogy a t. Alkotmánybíróság előtt a jogvédelmi szint növelése irányába mindig van elmozdulási lehetőség.

99. A korábbi alkotmánybíróági gyakorlat nagy hangsúlyt szentelt az önkényes, önmagát a törvényektől eloldó bíróságok korlátozására. Amennyiben a t. Alkotmánybíróság kiterjeszti az ilyen szélsőséges esetekben a jogorvoslati garancia számonkérését a rendkívüli fórumra is, úgy visszaszorítható az ilyen – kúriai szintű bíraskodáshoz egyébként is méltatlan – alapjogsértő döntések meghozatala.

100. Az alsóbb szintű ítéletek vonatkozásában a jogorvoslathoz való jogom sérült, mivel azok indokolása eleve téves és nem teljeskörű, így az azt támadó jogorvoslati kérelmeim sem lehettek kiérlelték és mindenre kiterjedők.

Fentiekre tekintettel kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy a kérelmemben foglaltak szerint határozzon és a Kúria Pfv.I.21.277/2022/10. számú felülvizsgálat tárgyában hozott végzését mindenképpen, míg lehetőség szerint az alapul fekvő Budapest Környéki Törvényszék 3.Pf.20.571/2022/6. számú jogerős másodfokú ítéletét és Dunakeszi Járásbíróság 7.P.20.836/2019/78. számú elsőfokú ítéletét, mint alaptörvény-ellenes bírói döntéseket megsemmisíteni szíveskedjék.

Tisztelettel:

Κέρν.:

Kollárics Flóra Ügyvédi Iroda
dr. Kollárics Flóra, ügyvéd